

To so besede g. poslanca Wezika. Ker se tudi nam za skoraj obeta nova katasterska mera in cenitev, zato so Wezikove besede resnega prevdarka vredne, temveč, ker se iz sestavka g. finančnega direktorja pl. Felsenbrunn-a, ki ga je prinesla „Laibacherica“ 1. dan t. m., lahko posname, da namen nove mere je tudi ta, da pridejo v njo tista zemljišča, ki so se od zadnje mere kaj zboljšala, na pr. če se je iz hoste njiva, iz pašnika travnik napravil itd.

Gospod pl. Felsenbrunn trdi, da se po novi meri zemljiški davki najbrže ne bodo zmanjšali, ker če bi se tudi čisti dohodek nekterih parcel znižal, pa bi se pri drugih od zadnje mere zboljšanih zvišal.

Ako je pa temu tako, potlej se nove mere sploh nimamo kaj posebno veseliti.

Zastopniki kranjske dežele se že toliko let pogajajo za znižanje davkov. V ta namen so trdno dokazali, da je kranjska dežela v primeri z drugimi, posebno v primeri s Koroško in Štajarsko preobložena, ker je bila katastralna cenitev na Kranjskem višja, nego v unih dveh deželah. Tega dokaza še nihče ni ovrgel. Ako tedaj po novi meri davki pri starem ostanejo, ostane v primeri tudi stara krivica. Saj se je gotovo tudi na Koroškem in Štajarskem od zadnje mere mnogo zemljišč premenilo in zboljšalo; zakaj bi moralo ravno Kranjsko prvo biti, kjer se zboljšanim zemljiščem davek poviša.

Na tanko je tedaj treba to reč premisliti in prevdariti, ali ne bi tudi kranjski poslanci g. Wezika v prihodnjem državnem zboru posnemali.

0 sladkorni (cukreni) pési.

Spisala sinova Avgusta Tschinkela v Ljubljani.

(Konec.)

Kteri so pézni in njenega semena sovražniki.

Sladko péšno sème radi jedé ali objedajo nekaki mali črviči z dosti nogami; nektero létino, če je vreme zánje, njih je mnogo v zemlji. Časi jedé péso tudi črvjé navadnega hrošča (kebra); ti so še celó velicega travna (maja), rožnika (julija) nevarni koreninam. Tudi nekak rjav črv, ves podoben tistemu, ki se nahaja v moki, rad jé sème.

Da se pride tem sovražnikom v okom, kolikor je mogoče, ne smeš nikoli sè semenom skopovati, kader se sadi, da potlej ni trebé toliko dosájati; izpod 5 do 8 zrn naj nikdar ne pride v eno jamico. To je na eno orál [joh] (1600 štirj. sežnov) po 12 do 15 funtov.

Koliko je stroškov z obdelovanjem.

Po Kranjskem se navadno plačuje delavcu po 30 do 40 krajcarjev na dan. Po tej ceni pride za kopanje ali oránje, za poravnavanje prstí ali za vláko z brano, za valjénje z valom, za prekrižavanje z grabljami, za sajénje, za drugo valjénje z valom, za okopavanje in snaženje na eno orál (joh) po 16 do 20 gold. stroškov.

Koliko se pése pridela.

Kdor pesi streže, kakor smo mu tukaj razložili, tak je pridela, če je kolikaj létina, na eni oráli (na 1600 štirjaških sežnih) po 300 do 400 centov. Nektera leta se je pridela tudi več, ali to je samo časi, pa malokdaj.

Konec.

Zdaj še opominjamo, da je pri nas na prodaj cent pésnega semena po 50 do 55 krajcarjev; po taki ceni ga ni dobiti nikjer pod našim cesarjem. Kakor je bilo rečeno že v predgovoru, nam je samo do tega, da bi se kmetovalci pése poprijeli, in da bi jo saditi vsaj po-

skušati začeli. Kader se to zgodi, potem se pésa tudi pri nas povsod vdomačí, kajti že po prvih poskušnjah se mora preveriti vsak umni kmetovalec, da tudi v najboljši letini nobena druga poljščina ne obrodí toliko čistega dobička, kakor pésa, pa ko bi njene korenine tudi prodajal samo po 35 do 45 krajcarjev cent, kakor ima ceno po Ogerskem in Českem (Pemskem). Tudi bode videl, da pési slabo vreme menj škoduje, kakor kteremu koli družemu poljskemu sadu, in da je dobiček od nje vselej zagotovljen.

Ako ta ali ta kmetovalec, kteri se misli poprijeti pése, morda želí kako reč še bolj ter na tanko zvedeti, prosimo ga, naj se naravnost k nam obrne.

Tudi vselej lahko vsak sam pogleda, kako mi s péso delamo na svojem kmetovanji pri Ljubljani in na Razsupljem pri Šmárii.

Najboljše sème prodajemo v ta kúp, kolikor imamo sami stroškov ž njim (po 25 krajcarjev funt), samo da se nam potlej mora pridélana pésa dajati po tej ceni, kakor smo jo zgoraj imenovali.

O tej priliki opominjamo, da prodajemo posebno dobro

sème sladkornega korenja.

Korenje, kakoršno se prideluje po Kranjskem, ni dobro. Preverjeni smo, da bode že po prvi izkušnji prihodnjič zmerom naše sème sejál vsak kmetovalec.

Korenje iz našega semena je zeló prijetno in dobro za prikuho, pa tudi za živinsko pičo je dosti redilnejše, ker je boljšega plemena. Mi kupujemo zmerom korenje iz našega semena, ko nam bi ga kdo še toliko pripeljal, in plačujemo ga skoraj še enkrat draže, kakor tukajšnje navadno korenje, ki ni za našo rabo.

Živinozdravniške stvari.

Odgovor na vprašanje

o neznani bolezni telét.

„Novice“ so prejele sledeči dopis:

„Velikokrat ste, predrage „Novice“, svojim kmetijskim bralcem že svetovale prav, kadar ste bile za svet poprašane tudi o živinskih boleznih. Z zaupanjem se tedaj do Vas obrnem, da mi naznanite, kaj mi je storiti in kako si pomagati v teh-le primerljajih: Že kake dve leti imam pri reji mladih telet vedno nesrečo. Že 6 telet zaporedoma, ki sem jih za rejo bil odločil, mi je zbolelo tako, da sem jih moral zaklati. Zbolele so pa tako: Ene dni, predno popolnoma tele zbolí, rado ne jé, manj jé. Na tem se najpred spozná, da mu nekaj ni prav. Potem začne kvišku gledati, in čez nekaj časa je kakor bi bilo pijano in slepo. Tako bolna živina tudi pada; vrže jo, trese jo, da beca. Ko to mine, sopet nekoliko jé in pije, pri vsem tem pa vendar medlí, da jo je sama kost in koža in potem pogine. To hiranje trpí dle časa, kakih 4—5 mesecev, če se pred ne zakolje. Tako bolna zaklana živina je imela v možganih vodo. Druzega ni bilo nič najti, da bi se poznalo, da je živina bolna. Ta bolezen je bila pozimi in pri vseh teletih, ktere sem redil. Morebiti bi tudi drugi čas bila, pa telet ravno ni bilo za rejo. Povejte nam: kaj bi bilo storiti zoper to bolezen? In od kod izvira? Prosim lepo!

Odgovor. Bolezen, ki napada teleta Vaša, je navál krvi (Blutcongestion) v možgane, po kterem samem večkrat ponavljanem ali pa po nastalem tihotapnem vnetji (schleichende Entzündung) nastopi razliv vode (Wasserergiessung). Ker so možgani žlahen orgán, lahko razumete, da se prikažejo popisana druga znamenja bolezni, ki niso druzega kakor nasledki draženih možganih.

žganov, ki so glavni organ čutja in gibanja. Zato so teleta kakor pijana, vrtoglavna, slepa, da jih božjast meče itd. Kadar navál odjenja, odleže živinčetu. Možgani mladih živinčet so zelo podvrženi takim krvnim navalom in vodenici, ktera iz navalov izvira. Saj tudi veliko otrok pod zemljo spravi božjast, kateri je vzrok tako imenovana nagla vodenica možganinih duplin (acute Gehirnhöhlenwassersucht). — Vzrok te bolezni pa je vse to, kar preveč krvi žene v možgane, in največ krivi so tega soparni hlevi, v katerih vročina kri podi v glavo; tudi preobila klaja, ki trebuh polni in napotje dela krvotoku, zlasti takrat, kadar je živinče bolj zaprto in se ne očedi blata, kakor treba; tudi kaki udarci na glavo ali kaj tacega more krivo biti. Pri otrocih tudi zobje delajo enako bolezen, in živinozdravniki mislijo, da utegne včasih tudi pri mladi živini kaj tacega biti, al za gotovo ne morejo tega trditi.

Po vsem tem tedaj iščite, kaj je pri vaših teletih krivo? Našli boste vzrok. In kar je napák, odpravite. To je prvo in edino, da se bolezen odvrne.

Ako je že nastala, treba je pred vsem zračnega hleva, umivanja glave z mrzlo vodo ali da se lahka cunjica v mrzli vodi namočena in večkrat ponavljana poklada živinčetu na glavo; mehke klaje (ako je mogoče, frišne klaje) je treba, da se živinčetu napravi zmerna driska; zato koristi tudi, da se jej dá kuhinjske soli, ali pa tudi grenke soli (Bittersalz), kaka 2 lota na dan v vodi.

To vse odpeljuje kri od možganov in odvrta razliv vode v možganih (vodenice). Kadar pa se je že več vode razlilo, ni nobene pomoči več. Dr. B.

Slovansko slovstvo.

Vabilo na složno književno delo.

Domoljubni stari in mladi gospódi, književnikom hrvaškim, srbskim in slovenskim.

Duša zabolí vsacega rodoljuba, ko vidi, kako se je pri nas, poleg toliko izvrstnih naših časopisov, vendar le tuja književnost udomačila, ktera nam vsa najdomoljubnejša, posebno nježna srčica popolnoma potuče. Hrvaticam, Srbkinjam in Slovenkam umilil se je „Hausfreund“, „Ueber Land und Meer“, „Illustrierte Welt“ in tem podobni tuji časopisi, brž ko ne, samo zavoljo slik (podob); naših še dosti zanimivih zabavnikov ne podpirajo, „weil sie nicht illustriert sind.“

Korajža veljá! Treba je poskusiti; morebiti nam sreča posluži, da zadovoljimo želji in potrebi domorodnega čitajočega občinstva in sicer z našo sladko materno besedo, da ž njo, koliko je mogoče, vsaj nektera naša vrata zapremo strupenemu ptujemu življu. Zato sem odločil, v zvezi nekterih književnikov, izdajati ilustrirane zabavne snopiče po tri do štiri pôle velikega oblika, pisane z latinico in cirilico, katerih ima vsacega leta 10—12 priti z imenom

„Slavjanski jug.“

To je, kakor mislimo, prvi te vrsti poskus, važen iz narodnega gledišča posebno zato, ker veže v bratsko koló tri žlahna južna plemena: Hrvata, Srba in Slovenca, a nadjamo se, da najdemo vspešnega odziva.

Tacemu delu, kteremu je treba izvrstnosti v vsacem obziru, da je primeren duhu časa in plemeniti svrhi, treba književne podpore od vseh strani. Vabim tedaj vse štovane stare in mlade pisatelje na složno književno delovanje, ter prosim prozaiste, pesnike in glasbene skladalce hrvaške, srbske in slovenske, da nam najkasneje do 1. junija izvolijo poslati razne hrvaško, srbsko in slovensko sestavljene: ro-

mane, novele, povesti, historično-, naravo-, zemljo- in potopisne črtice *s podobami* (kjer so take potrebne), pesme z napevi (ako je mogoče), glasbene umotvore, kritične naprave, sestavke o književnosti in umetnosti, o zabavi, narodnih običajih itd., šaljive pričiice, smešnice, drobtinice, rebuse, uganjke, z eno besedo: vse, kar spada v vrsto tacega časopisa.

Izvirna dela imajo prednost, pa radi bomo prejemali tudi zanimive in dobre prestave iz vsacega jezika.

Vsaki početek je težak. Naj se tedaj ne gleda že zdaj pri prvih spisih na kako materijalno korist, ker tudi od nas se ne more zahtevati denarne žrtve tje v en dan, brez zagotovljenega uspeha. Rodoljubni pisatelji naj nam s složnimi silami pripomorejo ustanoviti napraviti „Slavjanski jug“, a mi hočemo brž, kakor hitro se nam to podvzetje koristno pokaže, ne le dobra dela plačevati, ampak že tudi pri drugem, tretjem snopiču darila razpisati, s kterimi si bomo skušali v naše književno koló dobrih pisateljev pridobiti.

Rokopisi morejo se nam tudi v nefrankiranih pismih pošiljati. Ako nam kdo kake podobe priloži, more jih po porabi nazaj dobiti, ali nam pa tudi dotični strošek vračunati, pa mu ga plačamo, da nobeden, kateri nam že svoj trud poklanja, saj denarne škode nima.

Tiskal se bode časnik naš, če je mogoče, v Zagrebu, in če ondi ne, pa na Dunaji. Skrbeli bomo za čisto, bogato in lepo vnanjo obliko.

Ceno posamesnim snopičem bomo ustanovili najnižjo, kakoršno imajo te vrsti nemški časopisi, pa jo bomo, kakor tudi vse ostalo, v prvem snopiču opredelili, kateri bode okoli konca meseca junija beli dan zagledal.

V Karlovcu na Jurjevo 1867.

Gjuro Klarić.

Národne stvari.

Poberki iz nemških časnikov.

Po naključbi smo naleteli te dni na nemški časnik „Globus“ in v njem na sestavek „zur Karte von Deutschland“ (o zemljevidu Nemčije). V tem sestavku pisatelj ves zamaknjen gleda veliko edino Nemčijo, katero izdeluje zdaj Prus, in v rajskem veselji vriska: „Deutschland reicht für jeden ehrlichen Patrioten von Memel bis Triest, und von der Leitha bis zur Maas, von der Königsau bis zur Etsch. Das Alles gehört zusammen, und wir bleiben dabei: das ganze Deutschland soll es sein! (to se pravi po naše: Vsak pošten narodnjak mora zahtevati, da Nemčija sega od Klajpeda do Trsta, od Litave do Moze, od Königsau-a do Adiže. To vse gré skupaj; zato je zmiraj naša beseda ta: cela mora biti Nemčija).

Kaj ne, da je prav odkritosrčno to rečeno in da na novo potrjuje, kar že dolgo vemo, da gori od severne Nemčije noter doli čez Česko, Koroško, Štajarsko in Kranjsko do Trsta in jadranskega morja vse hočejo pogoltniti „pošteni nemški patrioti.“ Prav očitno je tedaj, kamo meri nemški nikdar siti želodec. In namenjeni ta rop slovanskih dežel je „poštenim nemškim patriotom“ lastnina nemška, ker „das Alles gehört zusammen“, in avstrijski „Verfassungstreue“ molčijo o vsem tem, se ve da „das ganze Deutschland soll es sein!“

Če pa se Slovani napravljajo v Moskvo, da vidijo razstavo imenitno znanstveno, kakoršne še ni bilo videti niti na Francozkem niti na Angležkem, je pa krik in hrup, kakor da bi se Avstrija podrla, in ogenj